

การพัฒนาโปรแกรมสร้างความรอบรู้ในการปฏิบัติงานในสถานีสภาพบ้านเวาะ สำหรับ อสม. (หมอคนที่ 1) ตำบลเหล่ากวาง อำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ

พิมพ์ลดา สีดาวัดวิวัฒน์, วทม.¹

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในการปฏิบัติงานสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมอคนที่ 1 โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของ Borg and Gall (1983) ดำเนินการ 4 ระยะ กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 คือ อสม. จำนวน 103 คน ระยะที่ 2 คือ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และระยะที่ 3 คือ อสม. หมอคนที่ 1 ที่ปฏิบัติงานในสถานีสภาพบ้านเวาะทั้งหมด จำนวน 29 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและ Paired t-test

ผลการวิจัย พบว่า ระยะที่ 1 เมื่อประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพตามกรอบแนวคิดของ Sorensen et al. (2012) ครบทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การเข้าถึง การเข้าใจ การประเมิน และการประยุกต์ใช้ข้อมูลสุขภาพ พบว่า อสม. มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) โดยมีผลการประยุกต์ใช้ข้อมูลสุขภาพมีคะแนนต่ำสุด ($\bar{X} = 2.68$) และมีความต้องการพัฒนาระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) โดยด้านที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ การใช้ระบบ Telemedicine ระยะที่ 2 โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 8 หน่วยการเรียนรู้ รวม 40 ชั่วโมง ครอบคลุมความรอบรู้ด้านสุขภาพทั้ง 4 มิติ ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, IOC = 0.91) ระยะที่ 3 อสม. มีคะแนนความรู้ทักษะ OSCE และความมั่นใจในการปฏิบัติงานหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 15.62, 19.86$ และ 14.89 ตามลำดับ) โดย อสม. ทุกคนมีความรู้อยู่ในระดับดีมากและผ่านเกณฑ์การประเมิน OSCE ครบทุกคนหลังการอบรม มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) ผลการติดตาม 3 เดือน พบว่า จำนวนผู้รับบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 53.17 ระยะที่ 4 คู่มือโปรแกรมได้รับการประเมินความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$)

โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพของ อสม. ครบทั้ง 4 มิติ และมีศักยภาพในการนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

คำสำคัญ: โปรแกรมสร้างความรอบรู้, อาสาสมัครสาธารณสุข, หมอคนที่ 1, ความรอบรู้ด้านสุขภาพ, Telemedicine

¹นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโนนคูณ, E-mail: pimlada_2010@hotmail.com

**Development of a Health Literacy Enhancement Program for Village Health
Volunteers as Doctor No. 1 at Ban Wao Health Station, Lao Kwang Sub-district,
Non Khun District, Sisaket Province.**

Plimlada Seedathitiwat, B.Sc.¹

Abstract

This Research and Development study aimed to develop and examine the effectiveness of a health literacy enhancement program for Village Health Volunteers (VHVs) as Doctor No. 1, using Borg and Gall's (1983) framework across four phases. Phase 1 samples comprised 103 VHVs; Phase 2 involved 5 experts; and Phase 3 included all 29 VHVs at Ban Wao Health Station. Data were analyzed using descriptive statistics and Paired t-test.

Results revealed that in Phase 1, when assessed against Sørensen et al.'s (2012) four-dimensional health literacy framework encompassing access, understanding, appraisal, and application of health information, VHVs demonstrated a moderate overall health literacy level ($\bar{X} = 3.09$), with the application dimension scoring lowest ($\bar{X} = 2.68$), and expressed high development needs ($\bar{X} = 4.24$), with Telemedicine being the top priority. In Phase 2, the developed program comprising 8 learning units totaling 40 hours, covering all four health literacy dimensions, was rated highly appropriate by experts ($\bar{X} = 4.56$, IOC = 0.91). In Phase 3, VHVs showed significantly higher knowledge, OSCE skills, and confidence scores after the program than before at the .01 significance level ($t = 15.62, 19.86$, and 14.89 , respectively). All VHVs achieved excellent knowledge levels and passed all OSCE stations. Program satisfaction was at the highest level ($\bar{X} = 4.73$). The 3-month follow-up revealed a 53.17% increase in service recipients. In Phase 4, the program manual received the highest appropriateness rating ($\bar{X} = 4.69$).

The developed program effectively enhanced VHVs' health literacy across all four dimensions and demonstrates strong potential for replication in areas with similar contexts.

Keywords: Health Literacy Program, Village Health Volunteers, Doctor No. 1, Health Literacy, Telemedicine

¹ Public Health Technical Officer, Nonkhun District Public Health Office, E-mail: pimlada_2010@hotmail.com